

Bulletin Associatie Wijkteams *kwaliteit moet je doen*

juni 2022, nummer 1

In november 2021 heeft de Associatie Wijkteams in haar ledenberaad besloten een 'kwaliteitsstatuut voor wijkteams' op te stellen.

De bedoeling van een dergelijk statuut is inzichtelijk te maken aan *welke kwaliteitsnormen een wijkteam wil voldoen om haar taken op het gebied van preventie en ondersteuning voor de inwoners & de wijken uit te voeren*, met andere woorden: *wat draagt een wijkteam bij aan het realiseren van de maatschappelijke opgaven?*

Of, weer anders geformuleerd, een kwaliteitsstatuut voor wijkteams dat antwoord geeft op de vraag: *waar is een wijkteam van en waar kun je haar op aanspreken?*

Dit statuut heeft als doel de kwaliteit in de praktijk *daadwerkelijk* te versterken. Het mag derhalve niet leiden tot een dwingend afvinkprotocol dat 'slechts' zou leiden tot quasi-kwaliteit. Wat het dan wèl moet zijn, dat gaan we met elkaar ontdekken en beproeven.

Het ministerie van VWS heeft (onder andere) ten behoeve van dit proces, subsidie verstrekt aan de Associatie Wijkteams.

Een kwaliteitskader dient als toetssteen om te beoordelen of je (nog) op de goede weg bent. Als het kwaliteitsstatuut niet helpend is in dit proces, dan is het een slecht statuut. Een kwaliteitskader is kort gezegd misschien gewoon een lijstje van vragen om te helpen reflecteren over de vraag of je het goede doet. (uit: '17022022 Over kwaliteit van wijkteams adviesraad feb 22')

In dit bulletin geven we een korte beschrijving van de stappen die hierin zijn gezet, de opbrengsten daarvan tot nu toe en de vervolgstappen voor 2022.

Vooraf

Organisaties moeten eigenlijk niet aan kwaliteit willen werken, maar aan hun opgaven. Als ze dat doen ontstaan er kwaliteiten (of niet), die kwaliteiten zijn grotendeels emergent. Uiteindelijk is niet dus kwaliteit, maar zijn de maatschappelijke opgaven de toetssteen.

Die opgaven gaan over resultaten voor de inwoners, en de omgeving waarin ze leven. Wijkteams werken, met anderen, aan een context waarin inwoners kunnen floreren, versterken diversiteit en kansengelijkheid, verkleinen bureaucratische rompslomp en zijn present voor de inwoner en in de wijk, in alle variatie die er is.

Hieraan wil het proces van het vormen van een kwaliteitsstatuut, van 'kwaliteit moet je doen' dienstbaar zijn. We beschrijven in dit bulletin de stappen die zijn gezet. In de beginfase zijn die vooral gericht geweest op het bouwen van structuren, en inzichtelijk maken waarover het zou moeten gaan. Onderstaande beschrijving is derhalve nog weinig inhoudelijk van aard. So be it.

Processtructuur

Er is een basis 'processtructuur' ingericht, met verschillende gremia:

- Het **ledenberaad** van de Associatie is het gremium waar de ontwikkeling van het statuut wordt ingezet, gevolgd en besloten. De **adviesraad** van de Associatie is gevraagd om mee te denken, en wordt op maat, op inhoud betrokken.

- Twee leden van de Associatie hebben zich als **'trekker'** eigenaar gemaakt van de ontwikkeling van het kwaliteitsstatuut. Twee andere leden hebben de rol van **'kritisch tegendenker'** op zich genomen.
- De **'ontwikkelaar kwaliteitsstatuut en leernetwerken'** heeft als opdracht gekregen het kwaliteitsstatuut op zó'n manier tot ontwikkeling te brengen dat het een daadwerkelijke meerwaarde zal gaan brengen: *het versterken van de kwaliteit van praktijken*. Het vormen van leernetwerken op concrete opgaven vormt daarmee een integraal onderdeel van dit kwaliteitsstatuut.
- Er is een **'kerngroep kwaliteit'** gevormd, met leden van de Associatie, aangevuld met vertegenwoordigers vanuit client- en gemeente perspectief, met NJi, Movisie, BPSW, VNG en SWN. De kerngroep bewaakt als extern geweten dat wordt toegewerkt naar iets concreets, en doet de check op congruentie met kennis van elders¹.
- Er is een **'koplopersgroep'** gevormd door de ontwikkelaar met (beleids)medewerkers van leden van de Associatie, die meedenkt en uitprobeert hoe je kwaliteit in de praktijk versterkt met vernieuwende vormen.

In de loop van het proces zullen deze gremia op maat worden uitgebreid met, aangevuld door, of juist weer samengevoegd of opgeheven, vanuit de inzichten en behoeften die ontstaan. Ook de zoektocht om dit te verbinden met andere (mogelijke) initiatieven bij dit onderwerp kwaliteit, kunnen leiden tot aanpassingen van de structuren.

Kort- en langcyclisch werken: eerste resultaat

De ontwikkeling van het statuut gebeurt stapsgewijs, met de realisatie van verschillende 'bouwstenen'². Die bouwstenen worden in 'versies' opgeleverd³. Omdat beleid en praktijk in co-creatie samen optrekken, creëer je een constante ontwikkelcirkel, waarbij kortcyclisch concrete resultaten in gestolde vorm worden opgeleverd, en langcyclisch die resultaten altijd een 'voorlopige aard' hebben. Kwaliteit moet je doen én ervaren. Kwaliteit is in die zin nooit af, maar ontstaat, wordt ontdekt in de situatie.⁴ Bouwstenen zijn onderdelen van een kwaliteitsstatuut die helpen de kwaliteit te versterken. Dat is, bijvoorbeeld, een tekst, een beeld, een vragenlijst, een praktijk, een kennisbron, een proces, een inzicht etc.

Een eerste bouwsteen is het document 'Over kwaliteit van wijkteams'.⁵ Dat is te beschouwen als een versie 0.1 van een kwaliteitsstatuut. Met dit als basis werken we verder aan de volgende initiatieven.

Doorontwikkelen 'Over kwaliteit van wijkteams'

- Met de kerngroep wordt de komende periode onderzocht wat er minimaal nodig is qua aanpassing of aanvulling op dit document om de inhoud te kunnen verklaren tot 'dit is het kwaliteitsstatuut van wijkteams'.
- De inhoud van 'over kwaliteit van wijkteams' en het onderzoek 'waarde en effectiviteit van wijkteams' (april 2022) wordt door de ontwikkelaar naast elkaar gelegd en getoetst op congruentie en volledigheid.
- Conform de reflectie die de Associatie heeft gedaan op het onderzoek naar waarde en effectiviteit van wijkteams⁶ worden maatschappelijke opgaven geformuleerd. Om daarmee te komen tot een overeenstemming op wat ons dan te doen staat (kwaliteit is immers het 'hoe'). Het 'wat', de resultaten, wordt altijd gerealiseerd op het niveau van het gehele netwerk van het sociaal domein.

¹ Denk aan: kwaliteitslabel SWN, handreiking BPSW, 'de juiste professional op de juiste plek in het lokale team', kwaliteitskader veiligheid lokale teams, basisfuncties voor lokale teams, beroepscode, richtlijnen, etc.

² Conform uitvoeringsagenda 2022-2024 Associatie Wijkteams: toegang tot de samenleving (oktober 2021)

³ Ala design thinking en Agile werken.

⁴ Zie Andries Baart, 'De ontdekking van kwaliteit. Theorie en praktijk van relationeel zorg geven'(2018); Hans Reiners, Kwaliteit als ervaring (2019).

⁵ 17022022 Over kwaliteit van wijkteams adviesraad feb 22

⁶ zie: [Onderzoek naar succes van wijkteams - Associatie Wijkteams | Associatie Wijkteams](#)

Dat betekent dat het formuleren daarvan ook met dat netwerk moet gebeuren. Op verschillende manieren en in verschillende gremia zullen we daar inspanning op leveren⁷

- Samen met 4Vitae⁸ en de ontwikkelaars van Vertelpunt in Enschede⁹, wordt er gereflecteerd op het document, en voorbereidend nagedacht over passende vormen van monitoring.
- De leden reflecteren tijdens het ledenberaad in juni 2022, hoe je recht doet aan complexiteit in sturing, monitoring, verantwoording en kostenbeheersing.

Inrichten leernetwerken en kwaliteitscycli

- Leden van de Associatie zullen inspanning verrichten om de inzichten uit het onderzoek 'waarde en effectiviteit van wijkteams' te laten landen in hun opdracht als wijkteam. Ook met de verschillende opdrachtgevers (gemeenten) zal door de leden het gesprek over de opgaven gevoerd worden. Zo werken we inhoud gedreven en kennis gestuurd, in de lokale praktijk, aan een eenduidige koers van wijkteams in Nederland.
- Met de koplopersgroep wordt gezocht naar passende vormen om de beschreven inhoud in 'Over kwaliteit van wijkteams' te verrijken vanuit de praktijken, op zo'n manier dat dat ook voor andere praktijken inspirerend of helpend kan zijn.
- De leden van de Associatie vormen leernetwerken, in eerste instantie op het thema wijkteams en hun rol bij onveiligheid in huishoudens.¹⁰ Het NJi heeft toegezegd daar een kennis- en proces bijdrage in te leveren. Ook Movisie zal een kennisbijdrage leveren.
- Met de VNG wordt verkend op welke wijze een 'landelijke kwaliteitscyclus' zou kunnen worden ingericht. Als opdrachtgever en opdrachtnemer heb je je nauw en ook in co-creatie tot elkaar te verhouden. Onderzocht wordt ook of het komen tot een formulering van maatschappelijke opgaven (dat zoals gezegd, veel breder is dan wijkteams en gemeenten) daar onderdeel van kan worden. En derhalve de cyclus te verbreden tot het gehele sociale domein.
- Wijkteams én kennisinstituten transformeren door, beiden met een eigen leervraag waarvoor je elkaar nodig hebt. Met het NJi is een 'maatjesproject' aangegaan waarin het wederzijds leren en spiegelen actief wordt opgezocht. AW en NJi trekken daarbij zoekenderwijs samen op in de leernetwerken en andere activiteiten.
- Met de opstellers van 'Onze jeugd verdient beter'¹¹ zal worden onderzocht of en hoe we samen op kunnen trekken in het werken aan kwaliteit in de zorg voor de jeugd.
- Met het Rijk werken we aan het inrichten van een co-creërend proces waarin uitvoering en beleid, lokale praktijken en landelijke wetgevers elkaar opzoeken om de 'bedoeling van de wetten' te toetsen, en elkaar wederzijds te spiegelen op onbedoelde effecten daarbij.¹²

Kwaliteitskader veiligheid lokale teams

- Met de VNG en het programma toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming wordt het 'kwaliteitskader veiligheid lokale teams' herijkt en doorontwikkeld tot een versie die zowel vanuit opdrachtgever- als vanuit opdrachtnemersperspectief congruent en passend wordt ervaren. Met ook daar als toetssteen: helpt het kader de inwoners die te maken hebben met huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel misbruik, en helpt het kader de praktijken van het zorg en ondersteuning bieden daarbij? Kennisinstituten worden gevraagd daar een rol in te spelen.

⁷ We zijn daar al mee begonnen, zie bijvoorbeeld: [Reactie AW op de hervormingsagenda - Associatie Wijkteams | Associatie Wijkteams](#); [OPROEP AAN GGZ EN SOCIAAL DOMEIN - Associatie Wijkteams | Associatie Wijkteams](#); [Brief-aan-staatssecretaris-Houd-koers-op-transformatie-jeugd domein.pdf \(associatiewijkteams.nl\)](#)

⁸ [4vitae | Met het oog op de wereld](#)

⁹ <https://www.smd.nu/over-smd/kwaliteitskader-enschede/>

¹⁰ Conform uitvoeringsagenda AW, plus aanvullend voorstel 26112021 Plan leernetwerk sociale basis en veiligheid'

¹¹ [Jeugdzorg Nederland > Cliënten, professionals en aanbieders werken verder aan betere jeugdhulp](#)

¹² We hebben daarvoor een brondocument ontwikkeld: 'frapper toujours'.

Resultaten

De resultaten van bovenstaande inspanningen moeten in de eerste plaats, voor inwoners, wijken en in de wijkteams zelf merkbaar en voelbaar worden. Dat is een lang cyclisch proces en bovendien niet altijd (landelijk) eenvoudig zichtbaar te maken. Zoals gezegd is het passend leren monitoren deel van het proces 'kwaliteit moet je doen'. Voor de korte termijn, en wel direct zichtbaar, zullen de volgende resultaten worden opgeleverd:

- Een volgende versie van 'Over kwaliteit van wijkteams'. Opleverdatum: uiterlijk december 2022.
- Een eerste formulering van maatschappelijke opgaven, vanuit het perspectief van wijkteams: november 2022 (ledenberaad Associatie).
- Een herijkt en verrijkt kwaliteitskader veiligheid lokale teams, eind 2022.
- Een x aantal wijkteams dat een opdracht heeft gebaseerd op de inzichten 'waarde en effectiviteit van wijkteams'. In november 2022 doen we een uitvraag onder de leden op welke manieren het onderzoek een bijdrage heeft kunnen leveren in de lokale opdrachtformuleringen.
- Een plaats op de website van de Associatie (of een andere vrij toegankelijke plaats) waar de bouwstenen zo mogelijk worden ondergebracht, september 2022.
- Minimaal één werkbezoek van de twee bewindslieden (Jeugd en Preventie & Primair en Voortgezet Onderwijs) aan de lokale onderwijs-zorg praktijk in Eindhoven in 2022.

We streven ernaar om twee maal per jaar een bulletin 'kwaliteit moet je doen' op te leveren. De volgende kunt u verwachten in december 2022. Bij vragen kunt u zich wenden tot:

info@associatiewijkteams.nl

In de hoop alle belangstellenden en betrokkenen hiermee voldoende te hebben ingelicht, namens *An Theunissen*, bestuurder St jeugdteams ZHZ, *Willem Loupatty*, bestuurder wijkteams Enschede, *Jolanda Spoelstra*, netwerk coördinator en *Sophie Hospers*, ontwikkelaar AW,

Marenne van Kempen, voorzitter Associatie Wijkteams, bestuurder Lokalis Utrecht